

OZELEŇOVÁNÍ VENKOVSKÉHO PROSTORU - BOJ SE SUCHEM A ZMĚNOU A KLIMATU

S-atelier, Ing. Jitka Schneiderová
LISTOPAD 2017

 atelier

- ⦿ VÝZNAM ZELENĚ A VEGETACE
- ⦿ KLIMATICKÁ ZELEŇ
- ⦿ OZELEŇOVÁNÍ (VENKOVSKÝCH) SÍDEL
- ⦿ JAK SPRÁVNĚ PŘIPRAVIT PROJEKT
- ⦿ MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ
- ⦿ PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE
- ⦿ PŘÍKLADY ŠPATNÉ PRAXE

VÝZNAM VEGETACE (ZELENĚ)

VÝZNAM ZELENĚ (FUNKCE):

- Mikroklimatická funkce (zvýšení vzdušné vlhkosti, snížení hlučnosti, snížení prašnosti)
- Ekologická funkce (biotop, migrace organismů, zadržení vody v krajině, snížení vlivu eroze, **biodiverzita**)
- Estetická (krása, kompozice, reprezentativní fce)
- Sociální funkce (společenská, vzdělávací, historická – paměť krajiny a místa)
- Rekreační funkce (zvýšení obytnosti prostoru a kvality pro život)
- Produkční funkce

ZELENÁ INFRASTRUKTURA

Zahrnuje vzájemně propojené systémy zeleně sídla (sídel) a krajiny. Lze chápat jako systém zeleně, systém vodních toků a ploch, prostupnost krajiny a veřejná prostranství) Vymezování zelené infrastruktury lze v prvopočátku chápat jako činnost na územně plánovacích dokumentacích.

- Cílem zelené infrastruktury není vytvořit další síť chráněných oblastí mimo soustavu Natura 2000, ale nabídnout strategickou koncepci pro zbývajících 82% půdy v EU tak, aby byla zajištěna dlouhodobá funkčnost soustavy chráněných oblastí a zajištěno poskytování ekosystémových služeb obecně. Koncepce vychází z principu tzv. kooperativní ochrany přírody.
- Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Zelené infrastruktuře – zlepšování přírodního kapitálu Evropy ze dne 16. října 2013 (které je přílohou tohoto dokumentu) konstatuje, že rozhodující odpovědnost za projekty zelené infrastruktury nesou členské státy EU, obzvláště orgány mající na starosti regionální a místní plánování.
EU hraje v této iniciativě především podpůrnou úlohu při veřejném šíření všeobecných cílů koncepce “Zelené infrastruktury”.
- **Jaká jsou východiska pro “Zelenou infrastrukturu v ČR?**
Evropský hospodářský a sociální výbor ve svém stanovisku klade důraz na vytváření národních strategií v oblasti zelené infrastruktury. V České republice pro ni představuje dobrý základ Politika architektury. V jejím tématu číslo 1 “Uspořádání krajiny a sídel” je uveden cíl 1.5., který zní:
„Při obnově a tvorbě krajiny posílit plánování, zejména důsledně využívat územně plánovací dokumentace a podklady i pozemkové úpravy“.

<https://www.cka.cz/cs/cka/tema-CKA/strategie-zelene-infrastruktury>

ZELENÁ INFRASTRUKTURA – POROVNÁNÍ SÍDEL A KRAJINY

Mapa stabilního katastru, cca pol.19.stol.

ZELENÁ INFRASTRUKTURA – POROVNÁNÍ SÍDEL A KRAJINY

Letecký snímek r. 1953

Soubor Úpravy Zobrazit Historie Záložky Nástroje Nápověda

Kontaminovaná místa x Bakaláři - mezi školou a rodin... x JMK x +

kontaminace.cenia.cz mapový portál JMK

Nejnavštěvovanější Bakaláři - mezi školou ... Dospělí | Inspiro - Strě... TOMS. One for One Dámská sandále Street... Registrace účtenek | V... Za svobodné Brno — i... Spodní díly - Pánská ...

Kontaminovaná místa

Projekt NIKM | Nápověda | Česky English

NIKM národní inventarizace kontaminovaných míst **cenia** STÁTNÍ FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ EVROPSKÁ UNIE Fond soudržnosti Pro vodu, vzduch a přírodu

Ú Brna Sběr kontaminovaných míst v listopadu 2009, aktuální stav 2019 na www.nikm.cz

Historická Aktuální Landsat

- topografická mapa
- III. vojenské mapování
- popisky
- roky snímkování
- evidovaná kontaminovaná místa
- katastrální mapy

Prstice Prstice Prstice

Ú Brna

1 km

UTM: 33U 608727 5443164
S-JTSK: X = 1166837 Y = 607446
WGS84(GPS): 49.131682, 16.490468

připraveno v projektu Národní inventarizace kontaminovaných míst - 1. etapa (NIKM), spolufinancovaném Evropskou unií - Fondem soudržnosti, OPŽP (oblast podpory 4.2. - Odstraňování starých ekologických zátěží)

Podkladové letecké snímky poskytl VGHMÚF Dobruška, © MO ČR 2009

22:16
22.11.2017

ZELENÁ INFRASTRUKTURA – POROVNÁNÍ SÍDEL A KRAJINY

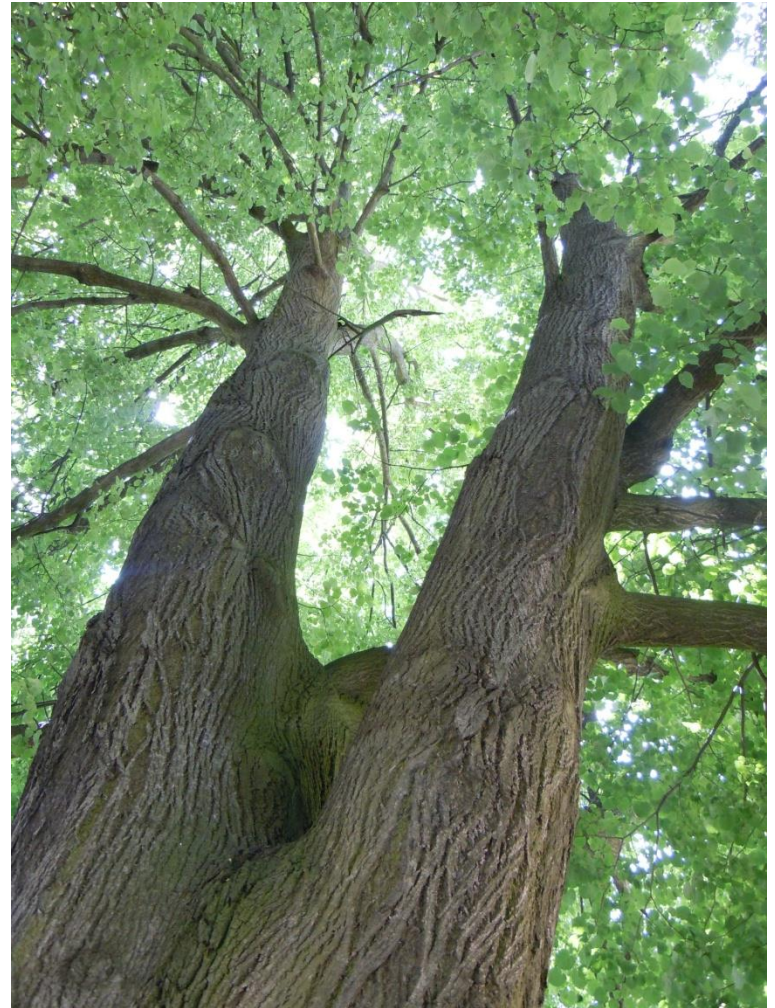
Letecký snímek r. 2017

CO TO JE ZELEŇ ???

VEGETAČNÍ PRVKY:

- Strom
- Skupina stromů
- Stromořadí, alej
- Keř
- Skupina keřů
- Živý plot
- Záhonové výsadby (keře, traviny, trvalky)
- Trávníky (parterové, parkové, hřišťové, rekreační, bylinné, luční)

Živý plot – příklad použití

Vegetační prvky – příklad použití

Popínavé dřeviny – příklad použití

SÍDELNÍ ZELEŇ

SÍDELNÍ ZELEŇ

Pojem „**sídelní zeleň**“ není právní úpravou definován. Systém sídelní zeleně zahrnuje zeleň **veřejnou, vyhrazenou i soukromou**.

SZ zahrnuje funkčně ucelený systém ploch v sídle zahrnující nejen vegetační prvky, ale i čtené stavební prvky, zpevněné plochy, mobiliář a stabiliář, čtené technické prvky a inženýrské sítě.

Od složitosti prostoru a provozu se odvíjí délka a náročnost zpracování řešení. Nerozhoduje přitom velikost plochy.

NENÍ ZELEŇ JAKO ZELEŇ ???

Zelená fasáda plochu veřejné zeleně a kvalitu životního prostředí nezvyší.

Opravdová zeleň ve venkovském prostoru

ÚZEMNÍ STUDIE VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ

– koncepční přístup

DŮVODY POTŘEBNOSTI

- Veřejná prostranství jsou určující pro charakter sídla, základní prvek prostorové struktury sídla.
- Vliv na užité vlastnosti veřejných prostranství pro obyvatele i návštěvníky sídla.
- Vliv na klimatické podmínky prostředí - provětrávání území, teplotu, vlhkost, kvalitu ovzduší i nakládání se srážkovými vodami.
- Vliv na pohyb v území – zlepšení podmínek pro pěší, pro cyklisty.
- Vliv na estetické vlastnosti hmotného prostředí.
- Podpora turismu i ekonomické výkonnosti sídla.
- Identifikace obyvatel s daným místem.
- Příležitost k zapojení veřejnosti do plánování.
- Zlepšení společenského života.
- Zvýšení podpory politické reprezentace.

ÚZEMNÍ STUDIE VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ

– koncepční přístup

ROZSAH ŘEŠENÍ

- Jednotlivá veřejná prostranství i jejich systém
- Náměstí, ulice, parky a jiné plochy zeleně
- Stávající i nově zakládaná veřejná prostranství

TYPY ŘEŠENÍ

- Systém veřejných prostranství
- Jednotlivé veřejné prostranství

PODROBNOST ŘEŠENÍ

- minimální podrobnosti
- optimální podrobnosti

VHODNÉ PŘÍSTUPY K ZAKLÁDÁNÍ ZELENĚ VE VENKOVSKÝCH SÍDLECH

- Potřeba reagovat na současné potřeby obyvatel ve vztahu k dlouhodobé kvalitě veřejného prostoru a zeleně (životnost dřevin)
- Ctít tradici
- Citlivě začlenit současné a moderní prvky do tradičních sídel
- Podpora environmentální výchovy obyvatel a šíření osvěty
- Použití původních druhů rostlin
- Kvalita zpracování (realizovat projekt na základě skicy či studie nelze)

KRAJINNÁ ZELEŇ

- Plošná
- Liniová
- Bodová

Zahrnuje:

- Lesy
- Vodní prvky a vegetace vázaná na vodní ekosystémy
- Doprovodné vegetační prvky cest aleje a stromořadí vč. Interakčních prvků
- Soliterní skupiny stromů, samostatné stromy (křižovatky cest, kapličky, kříže, boží muka aj.)
- Prvky USES (biocentra a biokoridory)
- Významné krajinné prvky

ÚZEMNÍ STUDIE KRAJINY

– koncepční přístup

VYUŽITÍ ÚZEMNÍ STUDIE KRAJINY

- Podklad pro řešení krajiny v územních plánech.
- Podklad pro doplnění ÚAP.
- Podklad pro upřesnění ZÚR, zejména k upřesnění vymezení krajin (typů krajin) a jejich cílových kvalit (cílových charakteristik).
- Vymezení krajinných okrsků jako nižší skladebné jednotky krajin a zároveň jako celků pro stanovení rámcových podmínek (podklad pro ÚP...)
- Podklad pro činnost orgánů ochrany přírody, popř. dalších orgánů státní správy.
- Koordinace záměrů a systémů v krajině.

ÚZEMNÍ STUDIE KRAJINY

– koncepční přístup

CO LZE OD ÚSK OČEKÁVAT

- Vodní režim v krajině, zlepšení retenčních schopností krajiny, vodní a větrná eroze
- Propojení sídel mezi sebou a s okolím, průchodnost krajiny, pěší/cyklotrasy
- Každodenní rekreace místních, ale i zatraktivnění pro návštěvníky
- Vizuální členění krajiny, řešení přechodu mezi sídlem a krajinou
- Biodiverzita, ÚSES, dálkové migrační koridory
- Zapojení infrastrukturních staveb do krajiny
- Brownfields v krajině

UMĚNÍ PLÁNOVAT

KONCEPČNÍ DOKUMENTY MIMO LEGISLATIVU

- Program rozvoje (obnovy) vesnice
- Strategie rozvoje obce, apod.
- Webová aplikace **ObcePRO**, s jejíž pomocí mohou obce a sdružení obcí snáze zpracovávat své programy rozvoje. Aplikace umožňuje rovněž sledovat realizaci a zpracovávat hodnocení plnění rozvojových programů.
- www.obcepro.cz/
- Strategické dokumenty větších územních celků – mikroregiony, MAS

PŘÍKLADY Z PRAXE

Příklad vhodného vytvoření prostoru
pro růst a život stromu

PŘÍKLADY Z PRAXE

Toto je špatně!!!

- Volba výpěstku, technologie, následná péče

PÉČE O ZELEŇ A DOKONČENÉ DÍLO SADOVÝCH ÚPRAV

Zejména v případě sadových úprav je nezbytná dokončovací a následná péče s ohledem na vizi navržené úpravy. Je nutné si ovědomit, že v případě zeleně pracujeme se živým a často nevyspíratelným materiálem a pracujeme s přírodními procesy a počasím.

V rámci sadových úprav je nutné rozlišit:

- Realizaci – založení úprav
- Dokončovací péči – péče po založení
- Následnou péči, tj. 2-3 roky po realizaci sadových úprav

Časté chyby během péče:

- Neodbornost (chybí zahradníci se zaměřením na veř.zeleň)
- Snaha o zahrádkaření
- Absence jakékoliv péče
- Nedostatečná péče o vzrostlé dřeviny (nepodceňovat kvalifikaci arboristy), řez dřevin
- Podfinancování péče na úrovni rozpočtů obcí

BEZÚDRŽBOVÁ ZELEŇ NEEXISTUJE!!

MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ PROJEKTŮ ZELENÉ INFRASTRUKTURY

Národní programy MŽP
Národní programy SFŽP

OP Životní prostředí

<http://www.opzp.cz>

4.2 - Posílit biodiverzitu

4.3 - Posílit přirozené funkce krajiny

4.4 - Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech

Místní akční skupiny – jednokolová výzva v rámci OP ŽP

4.3 - Posílit přirozené funkce krajiny

4.4 - Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech

•Nadace Partnerství

<http://www.nadacepartnerstvi.cz/Granty>

•Nadace Proměny

<https://www.nadace-promeny.cz/cz/dalsi-podpora.html>

ODBORNÁ SPOLUPRÁCE

Česká komora architektů (ČKA)

Pracovní skupina ČKA Krajinářská architektura

<https://www.cka.cz>

Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu (SZKT)

Garant Zelené stuhy ČR, ETE (Entente Florale Europe)

<http://www.szkt.cz>

DĚKUJI VÁM ZA POZORNOST !!!

S-atelier, Ing. Jitka Schneiderová
Kontakt: +420 606736163, jitka@s-atelier.cz
www.s-atelier.cz

